

Az eszme újra ébredett, feltamadott, csak hogy ez alkalomkor más alakban.

Szűkebbkörű gyűlésből ideiglenes elnökséget és szerkesztőséget küldött ki ama kis sereg, mely katolikus lapot akart létesíteni, s eljárásának minden részében az akkori és az utókornak is megmutatta, hogy nem tartozik a lebetelenségek közé az, amit létesíteni kíván a komoly akarattal.

A kitűzött munkát jól megfontolva és körültekintéssel osztották ki a kis sereg emberei között, mert tulajdonképpen nem lapfelfenntartó részvénytársaságot, hanem inkább egy termékeny irodalmi társulatot szándékoztak létesíteni, melynek lankadatlan működése szélsugárzó visszatükröződését találja a megindítandó lapban.

S mindenki, ki valamely feladatot kapott, örömmel elvállalta, de teljesítette is az elvállalt kötelességet, még pedig híven, lelkiismeretesen és kitartóan anélkül, hogy értejáró jutalomról álmodott volna.

Minden szükségtelen szószaporítás, minden meddő frázis nélkül, csupán az életerős eszmétől lelkesítve, ki-ki hozzáfogott a neki osztályrészül jutott feladatnak lehetőleg legjobb megoldásához.

E közös munkából osztályrészül az a feladat jutott csekélységemnek, hogy a központban már nagy számban jelentkezett társulati tagokon kívül, minél több vidéki tagot gyűjtsék össze az alakítandó Társulat zászlaja alá, s mint szerkesztőtársra reám bízta egyúttal a kiadói hivatalka legelső működésével járó kötelességeinek teljesítését.

Néhai Bíró Béla áldott emlékü gimnáziumi igazgató, társulatunk első elnökének és számos ügybarát támogatása mellett igyekeztem eleget tenni feladatomban, ami az akkor uralkodó jó szellem, a jó, nemes és szép iránt lelkesedő, a katolicizmust felkaroló közvélemény segítségével annyira sikerült, hogy néhány hónap alatt társulatunknak az 1897-ki január 18-án tartott alakuló közgyűlésére 15 alapító, 121 pártoló és 82 rendes működő társulati taghoz küldhettem a meghívókat.

Mindenik társulatnak a minél számszerűsített tagokon kívül lényeges tényezője a pénztár is, — pénztárunk kezelésével pedig Ávéd Jakót és Fogarasy Jánost bízta meg, kik azt oly kiváló odaadással növelték, hogy az új társulat szabadon, minden aggodalom és minden subvenció nélkül nemcsak a rendes kiadásokra képes volt, hanem a hetilapon kívül, még külön jó munkákat is tudott kezébe adni az olvasó közönségnek, sőt azonfelül még kis tőkét is lehetett félre tenni — a metán beállható kedvezőtlenebb idők számára.

S azzal le volt téve az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak alapköve.

Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat létesítése átment a közérzületbe, a közérzület fejlődése alkotta a közvéleményt, s e közvélemény szavának érvényesülése szülte a „Közművelődést”, mint az Irodalmi Társulat közlönyét, mely manapság az irodalmi társulatnak egyedüli nyilvános életjele.

Irodalmi társulatunknak meglehetősen szilárd alapon való létesítése után s az ilyformán előkészített talajra lépve, szabadon és bátran vehették fel a munkát mind azon írók, kik a katolikus sajtó fejlesztésének és érvényre juttatásának magasztos eszméjétől áthatva, erkölcsi kötelességüknek eleget tenni óhajtottak.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Ne vádolon senki sem öszinte nyilatkozásom miatt a hiúság gyengeségével, ne ítélje senki sem apró történelmi adatokat tartalmazó beszédemet megtevése szertett megnyitónak, mert az egyik, mint a másik esetben csak félreértés foroghatna fenn.

Hisz mindenki, aki e díszes körből szíves volt igénytelen szavaimat figyelemmel kísérni, kiérezhette azokból, hogy nem volt más céloim, mint az, hogy a valóságból merített példát mutassak be arról, hogy mennyire képes egynéhány ember, ha nemes eszmétől lelkesítve, cselekszik, s hogy ugyan azon régi időből vett péld-

dának alapján a jelenkoriaknak becses figyelmét azon meggyőződésre óhajtottam irányítani, hogy társulatunk most már nagyobb számban felnövekedett tagjai a Nagyméltóságú erdélyi püspök úr bőkezű védnöksége alatt. — pontos és lelkiismeretes pénztár kezelése mellett, előrehaladott tudással és bővebb eszközökkel rendelkezve, a jó régiéknél sokkal többet tehetnek és érhetnek el, ha mint fiatalabb, erős generáció keresztény szeretettel testvériesen összetartanak, együttesen és egyenként megtesznek mindent, ami a régóta szemünk előtt lebegő eszmének diadalra juttatását biztosíthatja, s egyúttal társulatunknak egész lényegét azon magas polcra emelheti, a melyet jogosan megérdemel 34 évi fennállása révén.

S ha egyszerű, legkevésbé sem klaszszikus formába öntött, de őszinte szívből eredő szavaim fiatalabb tagtársaink szívéhez jutnak, s őket a régiekkel való nemes és nagyobb versenyzésre buzdítani képesek voltak, akkor egy szebb jövőnek beköszöntését látva, örömmel nyújtjuk át a szeretettel egybefont babért fiatalabb legyőzőinknek.

Ennek elérése legyen ezentúl komoly akaratunknak legfőbb feladata, a melynek valószínűsítése eredményeül társulatunknak belső és szellemi életéről többet fogunk olvashatni ezentúl, mint a mennyire eddig alkalmunk volt.

Midőn szerencsém van a mélyen tisztelt jelenlevőket őszinte szívből üdvözölni, a közgyűlést Isten nevében megnyitottnak nyilvánítom.

Az Erd. r. Kath. Irodalmi Társulat közgyűlése.

Az erdélyi kath. társadalomnak ez egyetlen szervezete, amelynek célja a tudományos és szépirodalomnak kath. szellemben való művelése, s amely e cél érdekében idestova már harmincegy év óta küzd lankadatlan kitartással, f. hó 21-én tartotta meg évi rendes közgyűlést. A gyűlésen jelen voltak: *Majlath G.* Károly gróf erdélyi püspök, herceg *Hohenlohe* Klodvigne, *Imets F.* Jakó apát kanonok, tb. elnök, *Tamási Áron*, *Zomora* Daniel, *Kovács* Lajos prelátskanonokok, *Körödy* Péter dr. kanonok, *Balázs* Endre dr. papnöv. int. rektor, *Sóóthy* Gyula lelkiigazgató, írószerkesztő, *Péter* Antal dr., *Szentiványi* Róbert dr. papnöv. int. tanár, *Héjja* Kálmán közp. pénztáros, *Körödy* Imre közp. pénzt. ellenőr, *Kárpiss* János főgimn. igazgató, *Zlamál* Ágoston, *Rass* Károly, *Csibertics* Imre, *Király* Gáspár, *Albert* Vilmos, *Lésvány* József, *Csubry* Bonifác dr. főgimn. tanár, *Cserni* Béla dr. ny. főgimn. tanár, *Jakubek* István dr. h. zárdai igazg., *Boros* József püsp. titkár, *Óriás* Nándor dr. és még sokan.

A gyűlést *Cserni* Béla dr., az Irodalmi Társulat alelnöke vezette, akinek tartalmas, jól átgondolt megnyitó beszédét nagy tetszéssel fogadták. E beszédet lapunk első helyén közöljük. Többek közt megemlékezett *Zichy* Nándor gróf tárnokmester elhunytáról is, s általános

denki . . . — halljad csak ifjú generáció . . . dolgozott mindenki.

Beszél *Kárpiss*, elénk állít egy eleven példát: „ott volt már a társulat, a lap bölesőjénél dolgozott . . . dolgozik most is.” — Ime fiatalság, nézetek *Imets* apátára.

Zlamál beszél, érdekesen rajzolja a kort, az időt, a körülményeket. Valódi történelmi visszapillantás. *Zlamál* alapos munkát szokott végezni s nagy vállalkozó képesség.

Titkári jelentésből engem érdeklő mondatok ütök meg fülemet: „erdélyi kath. sajtó ügye . . . rövid, tartalmas, aktuális cikkeket küldjenek . . . szerkesztő magára hagyatva . . . lekiésnylés, leszólás helyett munkálkodni . . . reméljük, hisszük.”

Főpásztorunk az egész gyűlés alatt a hiányokat azonnal pótolja szellemes megjegyzéseivel.

vel: . . . lelkes felhívás a fiatal generációhoz . . . munkafelosztás . . . köszönet a szerkesztőségnek . . . stb.”

Dr. Cserni szól, — ki melleleg legyen mondván, nagyon ügyesen és tapintatosan vezette a gyűlést: „elfogadjuk *Kárpiss* titkár lemondását, de úgy üresen nem boesajthatjuk el — legyen tb. alelnök” — szinte vártuk ezeket a szavakat.

Az új elnöknek, *Dr. Balásznak* frappans nyilatkozata: „ha nem is tudok és megisztelő állásnak teljesen megfelelni — legalább nem akadályozom, sőt teljes erőmből segítem azokat, kik dolgoznak és dolgozni akarnak” — nagy hatást keltett.

Végső és általános konklúzió: „nagyon kedves és épületes közgyűlés volt”.

helyeslés mellett indítványozta, hogy a magyar katolikusok e nagyérdemű és felejthetetlen emlékü vezére iránt érzett kegyeletének a közgyűlés jegyzőkönyvében adjon kifejezést s erről a gyászoló családot átíratban értesitse.

A megállapított tárgysorozat előtt *Kárpiss* János a következő indítványt terjesztette elő: „Mélyen tisztelt Közgyűlés! Mielőtt megszabott tárgysorozatunkra ternénk, szíves engedelmel kérek, hogy a közgyűlés figyelmét társulatunk egyik aktuális öröme felhívjam. Egyik legregibb tagtársunk, társulatunk érdemekben gazdag tiszteletbeli elnöke a nyáron ünnepelte elete egyik legfontosabb és legnevezetesebb eseményének örömdenélvfordulóját. Ötvenedik esztendeje mult el annak, hogy *Imets F. Jákó* apátkanonok, társulatunk nesztoraz az Úrnak a szolgálatába lépett. A jubiláló csendes visszavonultságban, szerény keretek közt mondogta el aranyiséjét, ezen ritka alkalommal társulatunk is csatlakozott már az ünneplők közé s lapunkban egyik volt kedves tanítványának szeretettől és halától dobogó szíve egy tárgyilagossá élet- és jellemrajz keretében lelkes tisztelettel áldozott az emlékezetes évfordulónak, valamint a lap akkori szerkesztője is meleg hangú nyílt leveleiben üdvözölte az ünneplőt.

Társulatunknak azonban nem volt eddig módja, hogy kebelében is őszinte örömeinek nyílt kifejezést adhasson, ezért jelölte ki erre a mult választmány ezen évi közgyűlésünket. Nekem mint az indítvány előterjesztésével megbízott szerény tagnak nem lehet most az a kedves kötelességem, hogy a pátriarkai életkor felé haladó tb. elnökünknek nagy érdemeit részletesen vázoljam, hiszen azt már nálamnál erre hivatottabbak megtették. Csak annak földrésére szorítkozom, hogy *Imets F. Jákó* már a társulatnak megalapítása és lapjának megindítása előtt itt az egyházmegyei központban hasonló irányú tevékeny társadalmi és irodalmi munkásságot fejtett ki, majd azután a központtól való 21 évi távollétében, midőn teljes férfi munkabírását és szellemi erejét a katolikus tanítás és nevelés fontos ügyének szentelte, egyszerű buzgó gyűjtötte az anyagot történetírói tevékenységéhez s azután ebből értékes műveket alkotott, másrészt a társulat lapjának megindítása után nagyon gyakran kereste föl úgy prózai, mint főleg költői műveivel az akkoriban még szinte magában álló és inkább a szépirodalmi terén mozgó folyóiratunkat.

Amióta pedig az egyház és a nevelésügy, valamint az irodalom terén szerzett kiváló érdemei jutalmául mint a fehérvári székeskáptalan illusztris tagja ismét az egyházmegyei központhoz jutott, nemcsak buzgó munkásságával vett részt minden kulturális egyesületben, hanem azokat mindig anyagilag is támogatja. Társulatunknak is, csakhogy nagyobb támogatásban részesítse, kezdetől fogva pártoló tagja, pedig a multban való kiterjedt munkásságát tekintve bátran állíthatjuk őt elsőnek a működő rendes tagok élére.

Méltó és nagy tehát a mi örömünk, hogy most itt évi rendes közgyűlésünkön a mi kedves tiszteletbeli elnökünket hosszú és eredményekben gazdag életének ezen főlemelő évfordulójánál meg aránylag jó testi és szellemi ép-ségben mély tisztelettel és tagtársi szeretettel üdvözölhetjük. Ezen emlékezetes alkalomból bátorodom tehát indítványozni: hogy a közgyűlés jegyzőkönyvében örökítse meg a társulatnak ezen szerencsés eseményen érzett őszinte örömet és mindnyájan kérjük a jó Istent, hogy *Imets F. Jákó*, tiszt. elnök, apátkanonok urat a társulati munkásságának lelkesítő példájával testi és lelki ép-ségben még sokáig tisztelő körünk-

ben tartsa és így nagylelkű és jótékonszívű vezetőnk és peldaadónk még beválthassa azt a sok jót, ami eddig tett alapítványain kívül a katolikus közintézményekkel és így társulatunkkal is még nemes szándékában van. Alázattal kérem ezen közakarató indítványnak szíves elfogadását!”

Az emelkedett hangon, de nemes egyszerűséggel előterjesztett indítvány, lelkes fogadtatásra talált.

Ezután *Zlamal* Ágoston főgimn. tanár mondogott emlékbeszédet *Pál* Antalról, az Irod. Társulat elhunyt derék előkérő. E beszédet majd közre fogják bocsátani. Püspök urunk öngyémeltősága indítványára a közgyűlés *Zlamal*nak a tanulságos és találon jellemző beszédert hálás köszönetét nyilvánítja.

A felolvasások tárgysorozatban most *Ádam* Éva (*Kameniczky* Etelka) remek történeti elbeszélése került a sor, amely „Száguldó meteorok” címen Napoleon korából meríti érdekes mesejét. Szerzőjét: a kiváló ironót úgy a társulati tagok, mint a lap olvasói jól ismerik és sok jeles írói tulajdonáért nagyrabecsülik. Fordulatos, eleven stílus lebilincseli az olvasót, választékos nyelve élvezetet nyújt, sajátos egyéni látása és ítelete szimpatikus érdeklődést kelt. A közgyűlés *Püspök* urunk indítványára osztatlan, lelkes tetszellel elhatározta, hogy az érdemes művet közrebocsátja a társulat lapjában, szép-lelkű szerzőjének őszinte elismerését és hálás köszönetét nyilvánítja és máskor erre alkalmasabb időben tisztelettel fölkéri, hogy lehetőleg személyes megjelenésével tisztelje meg a társulatot, mert így aztán sikerült írói alkotásainak hatása közvetlenebb és még megragadóbb lesz.

Ezzel élvezetesen bezáródott a közgyűlés szépirodalmi része, s most a rendes hivatalos tárgysorozatra tértek át. Elsőnek *Kárpiss* János titkár előterjesztette az elmúlt 1911. évről szóló jelentését a következőkben:

„Mélyen tisztelt Közgyűlés! Társulatunk fennállásának harmincegyedik esztendejére kell most rövidesen visszapiantannunk. Az alapítás nagyobb célját illetőleg: hogy önálló művekkel igyekezzék a társulat gazdagítani a katolikus magyar irodalmat, anyagi erők hiányában semmit sem tehetünk. De az alapszabályok másik követelményének már inkább tudunk megfelelni, mivel a társulatunk heti lapjában reánk hagyományozott becses örökséget továbbra is megőriznünk és megtartanunk sikerült azzal, hogy a „Közművelődés”-ben a katolikus sajtót az erdélyi részekben az adott körülményekhez képest munkásan műveltük, azt mennél megfelelőbbé, életrevalóvá tenni igyekeztünk.

Általában annyit megállapíthatunk, hogy az időszaki katolikus sajtó művelésében kifejezetten a fejlődésnek helyes útján haladunk és addig meg sem állhatunk, amíg azt az erdélyi katolikus társadalom hangadó és számottevő tényezőjévé tennünk nem sikerül.

Ezen nemesebb hivatásunknak és remény-ségünknek mennél teljesebben való bevéltása mindenestre első sorban a társulat működő rendes tagjain fordul meg. Ha mindegyikük betartaná azt, amire vállalkozott akkor, midőn a társulat rendes tagjainak a sorába lépett és időnkint megfelelő, rövidre szabott, okos és tartalmas aktuális cikkeket keresné fel a szerkesztőséget, akkor rövid idő multán csodálva szemlelhetnők, hogy mennyivel változatosabbá, vonzóbbá fejlődött ami erdélyi katolikus sajtónk. Mert azt el kell ismernünk, hogy lapunk szerkesztése a csekély rekompenciák mellett, amiket nyújt, merő nobile officium, s a szerkesztő magára hagyatva azon néhány másfelől is eléggé megterhelt segítőtársával még ha minden töle tel-

hető meg is tett a lap belső értékének az emelésére, mégsem tehet meg annyit, amennyit több ideálisan gondolkozó fejnek és több nemesen érző szívnek az időnkinti tevékeny támogatásával megtehetett volna.

Ezért tehát igen kívánatos volna, ha a sok jótanács, helyenkinti megszólás, lekiicsinylés, maró kritika helyett mennél többen emelkednének fel inkább az erdélyi katolikus sajtó hasznos élethivatásának a magaslatára és maguk is megpróbálnák azt, hogy hát ők mivel is tudják szolgálni ezt a jó ügyet, hogy az általános kívánalmaknak mennél megfelelőbb lehessen.

Reméljük és hisszük, hogy ez a fordulat is idővel be fog állni, de mi ez óhajtanók, hogy már most közelebből következzék be. Kedvező előjele már az a szélesebb körű érdeklődés és céltudatos tevékenység, amellyel az elmúlt évben is többen sajtónk korszerű átfelődéséhez segítőkezet nyújtottak.

Az elmúlt esztendőben a társulat méltó örömeire indította meg nagyra hivatott vállalkozását: az erdélyegyházmegyei történelmi folyóiratot tudós tagtársunk *Gyárfás* Tihámér dr., a kiváló régészeti író. A *Batthyaneum* tartalmas első kötetét méltó érdeklődéssel fogadták mindenütt, értékes közleményei fontos részeit alkotják majd erdélyi egyházi műtörténetünknek. Sajnos, hogy társulatunk őszinte öröme és jóindulatán kívül anyagi erők hiányában más nagyobb támogatásban nem részesíthette ezt a tudományos vállalkozást, de most is közgyűléséből kifolyólag felhívja tagjainak áldozatos figyelmét, hogy a Batthyaneumnak még megjelenendő köteteit anyagi pártfogásukkal fogadni szíveskedjenek.

Társulatunk belső életét illetőleg tartottak az elmúlt évben egy felolvasással egybekötött közgyűlést és öt választmányi ülést, amelyen az ügyvezetést látták el. Őszinte hálaival kell itt megemlékeznem azon ügybuzgó támogatásról, amelyben erdélyi katolikus sajtónkat állandóan részesítette Kegyelmes *Püspök* urunk, aki nemcsak időnkint szolgáltatott szívesen értesítéseivel, hanem évi 800 K. segélyével a lapnak fennállását ismét lehetővé tette; ezért midőn most közgyűlésünkől kegyes támogatásáért leghálásabb köszönetünket nyilvánítjuk, egyuttal kérjük Öngyémeltőságát, hogy erdélyi katolikus sajtónknak érdemes munkáját továbbra is kegyesen támogatni méltóztatssék.

A társulat vagyoni helyzetéről majd *Körödy* Imre pénztárosunk fog nyújtani kellő áttekintést: nekem most e tekintetben csak az a kedves kötelességem, hogy felhívjam szíves figyelmüket, az ő önzetlenül végzett buzgó és lelkiismeretes munkájára, amellyel társulatunk alapítókeje ismét meggyarapodott és így anyagi erőink gyűjtésével is igyekeznünk megközelíteni az alapítás céljainak mielőbbi bevéltását. Pénztárosunk az ügykezelés munkájával sok elfoglaltsága mellett nagy áldozatot hoz és nekünk nincs módunkban azt neki anyagilag rekompenzálnunk, azért tehát annál lelkesebb és őszintébb legyen iránta ami nagy halánknak a megnyilatkozása.

Őszinte sajnálattal kell jelentenem, hogy az elmúlt évben sokakat szólított el a jó Isten rendes tagjain sorából: az első sorában kell említenem volt derek elnökünket, *Pál* Antalt, aki közel hét éven át vezette a társulat ügyeit, azután meghaltak még: *Jakab* Lajos, alesperes, csikszentmihályi plébános (életrajza: *Közművelődés* 1912. évf. 3. sz. 4. l.); *Ferenecz* Károly, volt főesperes, gyergyószentmiklósi plébános külső választmányi tag (l. *Közm.* 4. sz. 4. l.); *Zsigmond* Endre, es. és kir. tábori főpápa; *Mártonffy* Sándor, székelyfői esperes-plébános (l. *Közm.* 13. sz. 7. l.); *Baráczy*

Albert, tb. esperes, tövisi plebános a külső választmány tagja (l. Közm. 17. sz. 4. l.); *Tózsér* László, ny. kerélszentpáli plebános (Közm. 18. sz. 4. l.); *Császár* Károly, miklósvári lelkész és *Tamas* Dávid, osdolai esperes-plebános külső választmányi tag. Társulatunk igaz részvétele kísérte utolsó földi útjakra, emléküket jegyzőkönyvébe foglalja és kegyelettel őrzi meg társulatunk.

Tagjainknak és előfizetőinknek számában kevés változás állott be. Új alapító tagja lett a társulatnak: *Pál* István, apát-plebános, ny. státusi előadó, a rendes tagok sorába léptek: *Booskor* Árpád, *Gaal* József, *Hangody* István, *Bihary* Béla, *Albert* Vilmos, *Haraly* Béla, *Jakubek* István dr. és *Boros* József. Volt tehát összesen 18 alapító, 18 pártoló és 116 rendes tagunk és több száz előfizetőnk. Még mindig kell azt sajnálnalatt konstatálnunk, hogy az ifjabb generáció még mindeidőig nem állott támogatásával társulatunk és annak katolikus sajtója mellé.

Végezetül még csak arra kell reflektálnunk, amit oly sokszor fölvetettek már, hogy a küzdés ilyen nehéz körülményei között nem változhatván be ezidőben az alapítás nagy céljait, szükséges-e a társulatot továbbra fenntartani?! Erre csak azt mondhatjuk valamennyien: nem volna okos és üdvös dolog az elődöknek ezen ideális, már egy emberöltőt megért vállalkozását a viszonyok mostohasága miatt megszüntetni, sőt az az erdélyi katolikus sajtó felújított jelszava alatt minden erdélyi intelligens katolikusnak erkölcsi kötelessége úgy anyagi, mint szellemi támogatásával melléje állani, hogy az erdélyi katolikus sajtóhoz fűzött nagy remények mielőbb valóra váljanak! Alázattal kérem a mélyen tisztelt Közgyűlést, hogy ezen jelentésemet kegyesen tudomásul venni és másnemű nagy elfoglaltságomra való szíves tekintettel a titkári tisztól való visszavonulásomat elfogadni méltóztatassék.

A jelentéshez püspök úrnak öngymélt. szöveit hozzá. Mindenben hozzájárul a mondotakhoz. Szükségét látja azonban annak, hogy egy felhívás intézessék a vidék ifjú munkásaihoz, hogy az erd. kath. sajtónak egyetlen képviselőjét, a Közművelődést anyagilag is, de főképp szellemileg minél hathatósabban támogassák. Nem várunk es nem kérünk nagy dolgokat. Csak annyit, hogy jegyezzék fel mindenki, amit a vidéken lát és a mi szempontunkból a feljegyzésre alkalmasnak ítélt és küldje be gyorsan a szerkesztőnek. Így a Közművelődés mintegy összekötő kapcsa lesz a szétszórt erőnek, amelynek a tömörítése pedig elkerülhetetlenül szükséges és fontos feladat. — Ajánlja a lap szerkesztésében a munkamegosztást s indítványozza, hogy a szerkesztőknek, így *Kárpiss* Jánosnak, *Hejja* Kálmánnak, *Biró* Ferencnek, akik a főszerkesztő távollétében nagy hozzájárulással és buzgósággal vezették a lapszerkesztést, a közgyűlés fejjeze ki a köszönetét, az eddigi titkárnak pedig, akinek új hivatala amúgy is sok terhet ró a vállaira, fogadják el a lemondását. Helyébe ajánlja *Király* Gáspár főgimn. tanár titkárra választását.

A közgyűlés ily értelemmel határoz s *Cserni* Béla dr. elnöklő indítványára *Kárpiss* Jánost tiszteletbeli alelnöknek választják meg.

A továbbiak során *Kóródy* Imre pénztáros tesz jelentést a pénztár állapotáról. Eszerint az 1911-iki vagyoni zárszámadás a következő:

A) Bevétel.

1. Mult évi készpénzmaradvány . . . 438-01 K
2. A püspök úr öngymélt. adománya 800— „
3. Előfizetési díjakból befolyt:

a) a püspök úr öngymélt. előfizetése 24 lapra, a 8 kor. = 192— K, b) egyesektől 1838-06 K	2030-06 K
4. Pártoló tagsági díjakból	115— K
5. Rendes tagsági díjakból	261— „
6. Alapító tagsági díjakból	100— „
7. A forgalmi tőkeből 6438. sz. betétkönyv szerint kivétel	400— „
8. Takarékpénzt. betéti tőkek kamataiból és pedig a) az alapító kamataiból 190-19 K, b) a forgalmi tőke kamataiból 38-13 K	228-32 K
Összesen	4372-39 K

B) Kiadás.

1. A Közművelődésért Papp György nyomdáznak 52 lapra, a = 57-50 K	2990— K
2. Ugyanannak a lap mellékleteiért	71-87 „
3. Az alapítókéhez 7001. sz. betétkönyv szerint betéttett	600— „
4. A forgalmi tőkéhez 6438. sz. betétkönyv szerint betéttett	400— „
5. Takarékpénztári betétek kamatainak tökéítése és pedig a) az alapító kamata 190-19 K, b) a forgalmi tőke kamata 38-13 K	228-32 K
6. Vegyes, apró költségekre: nyugtak bélyege: portó, gyűjtési díj, levelezések	35-48 „
Összesen	4325-67 K
Összes bevétel	4372-39 K
Összes kiadás	4325-67 „
Készpénzmaradvány	46-72 K

Vagyoni mérleg 1911. év végén.

1. Készpénzmaradvány	46-72 K
2. Alapító tőke a gyulafehérvári takarékpénztárban 7001. sz. betétkönyvben 5% mellet	3967-79 K
3. Forgalmi tőke ugyanott a 6438. sz. betétkönyvben 4 1/2% mellet	644-16 „
4. Adósságokból követelés	3796-06 „
Összesen	8454-73 K
Az 1910. év végén levő vagyon	8017-70 K
Az 1911. év végén levő vagyon	8454-73 „
Az 1911. évi tiszta gyarapodás	437-03 K

A pénztári jelentést a püspök úr öngymélt. hozzászólása után tudomásul vették s a pénztárosnak elege meg nem becsülhető, pontos és hűség munkásságáért köszönetét fejezte ki a közgyűlés.

A pénztári jelentés tudomásulvétele kapcsán a társulat fővédője igen örömdetes meglepetésben részesítette a jelenlévő tagokat. Bejelentette, hogy főméltóságú *herceg Hohenzollern* Klodvigne, püspök úrnak szeretett nővére a társulat alapító tagjainak a sorába lépett be. Lelkes eljenzés és taps kísérte a nemes szívből fakadó elhatározást, aminek épen abban az időben köszöntött be hozzánk, amikor a legégetőbb szükség van társulatunk anyagi helyzetének fölségítésére, hogy céljait legalább is megközelítse. Adjon Isten legújabb alapító tagunknak bőseges áldást, amiért társulatunk iránt való érdeklődésének és rokonszenvének ily beszédes módon volt kegyes kifejezést adni.

Ezután az üresedésben levő tisztségek betöltésére kerülven a sor, az elnöklő *Cserni* Béla dr. előterjesztésére egyhangulag megválasztották elnöklőnek: *Balázs* Endre dr. pápai kamarás, papnev. int. rektort, titkárnak: *Király* Gáspár, főgimnáziumi tanárt, ellenőrnek: *Albert* Vilmos, főgimnáziumi tanárt.

Püspök Úrnak kegyes aposztrófálására *Ba-*

lázs Endre dr., az újonnan megválasztott elnök tartalmas felszólalásban nyilatkozott, hogy ismerve a nehéz viszonyokat, munkára kész akaraterővel elvállalja az elnöki tisztséget, majd fejtegetve a napi sajtónak hatalmas társadalmi hivatását és szerepét, lelkesít annak mennél tevékenyebb támogatására, amelyből maga is mindig kiveszi majd az öt megillető részt, annak folytonos anyagi és szellemi támogatásával, s ha adódik olyan körülmény, hogy azt pozitív munkával nem támogathatja, akkor legalább másokat nem fog benne akadályozni, hogy minden tőlük telhetőt megtehessenek erdélyi kath. sajtónk érdekében.

Lelkes tetszés követte az új elnök beköszöntő szavait és *Püspök* Urunk a békés, harmonikus, együttes munkálkodásra, Istennek bőseges áldását kívánja.

A választmányban üresedésben álló tagsági helyekre megválasztották *belső* választmányi tagoknak: *Rass* Károly, főgimn. tanár, gyulafehérvári kath. legényegyesületi elnököt, *Szentiványi* Róbert dr. teológiai tanár, a *Bathyanium* igazgatóját és *Csubry* Bonifác dr., tb. várm. főorvos, kir. trvsz. orvost és tanárt; a külső választmány tagjai lettek egyhangú választással: *Fejér* Gerő dr. szentsz. tanácsos, az erdélyi róm. kath. státus előadója, *Meisel* József, brassói apát-plebánost és *Fehrentel* Henrik lovag, gyergyószentmiklósi állami főgimnáziumi igazgatót.

A szerkesztő bejelentésére a rendes tagok sorába felvették *Fülöp* J., szászhegyi káplánt. Az indítványok során *Kárpiss* János felhívta első sorban a közgyűlés figyelmét azon fontos irodalmi eseményre, hogy az erdélyi egyházmegye történetét feldozó időszaki folyóiratnak, a *Gyárfás* Tihamér dr. szerkesztette „*Bathyanium*”-nak II. kötete már munkában van és a tavasszal meg fog jelenni, indítványozza tehát, hogy közgyűléséből kifolyólag a társulat a *Bathyanium*-nak mennél több előfizetéssel való támogatására hívja fel a tagokat. — A közgyűlés az indítványhoz lelkes örömmel járul.

Kárpiss János ezután végül előterjesztette még *Gyárfás* Tihamér dr. következő aktuális indítványát:

„Tekintettel az erdélyi egyháztörténetírás elhagyott voltára, minelfogva még a legkisebb törekvés is dicserettel kell jutalmaznunk; tekintettel arra, hogy minden jól megalapozott történetírásnak az anyaggyűjtéssel és annak közze-tételével kell megindulnia; midőn tehát a napokban Kolozsvárt a „*Fontes Rerum Transylvanicarum*” című nagy vállalat első kötete megjelent, mely hivatva van egyházmegyéink történetének megírását egy hatalmas lépéssel előbbre vinni: indítványozom, mondja ki az Erd. R. K. Irod. Tarsaság közgyűlése, hogy a „*Fontes*” bőkezű és önzetlen kiadója: mélt. *Hirschler* József dr. plebános urat és a „*Fontes*” tudós szerkesztőjét *Veress* Endre dr. urat a legmelegebben üdvözli, további munkásságukra az Isten áldását kéri, s ezen határozatról az illetőket átiratban értesíti.”

A közgyűlés az indítványt elfogadja és annak értelmében onszatlan lelkesedéssel üdvözli a kiváló tudományos vállalkozást, annak tudós szerkesztőjét és nagy lelkű támogatóját.

Az indítványhoz *Püspök* Urunk még hozzákapsolja azon javaslatát: adjon a közgyűlés igaz elismerésének és haláljának megfelelő kifejezést és üdvözölje *Bochkor* Mihály dr. nagyváradi jogakadémiai tanárt, volt státusi titkár azért, hogy az erdélyi autonómia történetét forrástanulmányok alapján szakavatottan megírta és közelebbszította. A közgyűlés őszinte örömmel

lákban osztva 8 szegény embernek szétosztotta. Az adományhoz azt az okos feltételt kapcsolták, hogy néhány év alatt mindenik köteles a neki adományozott területet gyümölcsfával beültetni vagy pedig szőlővel. E feltétel teljesítése után kinek-kinek tulajdonjogába megy át a birtok. Csakúgy lüktet a szociális gondolkodás ez intézkedésben. Van benne segítség a szegény szorgalmas családok számára, van benne ösztönzés a serény munkára. S mindez kitellett a tiszta nyereség 2%-ából. Micsoda üdvös és humánus eredményeket lehelve elérni, ha a magyar bankok követnék a halasi példát.

— **Új fogyasztási szövetkezet.** Kerélszentpál községe folyó évi január 12-én délután tartotta meg a fogyasztási értékesítő szövetkezet alakuló gyűlést gróf Haller György ömeltósága, Bors László helybeli plébános, a tanítóság, előjáróság és nagyszámú polgár jelenlétében. A gróf — egyike ezen népboldogító intézmény lelkes szervezőinek — mint elnök, tőle szokott szép szavakkal eseteit a szövetkezet eszméjét. Utána Bors László plébános fejtegette nagy hatású beszédében a szövetkezet célját és gazdasági jelentőségét a fogyasztókra és termelőkre nézve; megvilágítva és részletesen ismertette annak kül- és belelétét. Lelkesedéstől áthatott beszédét, mindenki osztatlan figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta. Miután egyhangulag kimondott a fogyasztási és értékesítő szövetkezet megalakulása, mindjárt helyben 140 hús korona részvény lett bejegyezve. Ezek után a gyűlés véget ért.

— **A szivarozók figyelmebe.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a pénzügyminiszter új és olcsó szivarral lepte meg a magyar dohányozóközönseget. A 90 milliméter hosszú, kisebbfajta szivar „Cigarellós” nevet visel és 20 darabonként kartondobozokban e hónap 22-én kerül forgalomba, egyelőre csak Budapesten, Pozsonyban, Zágrábban és Fiumében. A szivar ára a fogyasztóknak darabonként öt fillér, húszas csomagolásban 1 korona, ezerje ötven korona, míg az árusok részére ezer darab 45 korona, száz darab 4 korona 50 fillér.

— **Az algyógyfürdői Mária-kápolnára** újabb adakoztak: Eucharistia-társulat 9 K. Hálínth Gergely pléb. (Kolozs) 1 K. dr. Csabry Bonifác 10 K. Főösszeg: 616 K 51 f. További adományokat halásan vesz Soóthy Gyula lelkiigazgató Gyulafehérvár.

— **Szabadlóműves hala.** Egy érdekes epizódot örökített meg a pár év előtt Barcelonában lefolyt Ferrer-féle forradalomból a Veu de Catalunya c. barceloniai lap. Emlékezik minden újságolvasó ember azokra a féktelen pusztításokra, amiket az elvadított tömeg vitt véghez. 48 templomot és kolostort rombolt le a szabadlóműves bujtatóktól fanatizált népség. Ekkor történt a jellemző eset, melyet a lap aug. 2-iki száma írt meg: „Az Al Paralelo utcában harc van: lázadók és a katonaság sűrű golyózáporban állanak. Senki sincs az utcán, csak a felgyvertett rendfenntartók, lazongó rendbontók és két gyermek, kik a falmenten haladnak végig az utcán. Egy katonatiszt élete kockázatásával kimentü őket a golyózáporból.

„Miért nem mentek haza?” Szólitja meg őket a tiszt.

„Othon nincs senki”, felelnek ezek.

„Hol vannak szüleitek?”

„Elmentek kolostorokat gyűjtogatni.”

„Hát ti mit akartok?”

„Mi enni akarunk, éhesek vagyunk.”

„Hát akkor menjetek haza, otthon kaptok enni.”

„Mi nem eszünk otthon.”

„Hát hol szoktatok enni?”

„Az apácák kolostorában az Aldona utcában.

„Hát szüleitek hol szoktak enni?”

„Ők is ott!”

Ép ilyeneket hallottunk Rómában is.

— **A világ levelezése.** Statisztika szerint a föld minden postahivatala évenként 3.300.000.000 levelet szőlít. Naponként tehát 9.041.096 darabot, óránként 376.712-öt, percenként 6278-at és másodpercenként 104 levelet. Ha mindez egy tömegben lenne, a súly 33.000.000 kilogrammot nyomna, befedni velük pedig 44.000 hektárt lehetne. A földön kerek 1.580.000.000 ember él, így tehát évenként mindenkire két levél jut.

— **Az új lordmajor orvosi tanácsai.** Londonban az idén a nyolcvan éves sir Thomas Crosby orvost választották meg lordmajorrá. Az új lordmajor magas kora dacára igen jól tűrte a választási hadjárat fáradalmait. Egy újságíró megkérdezte tőle, mi a titka annak, hogy kedélye, fizikuma nyolcvanéves korában is megmaradt oly fiatalon. Crosby ezt felelte: — Mindenekfelelt vigyázzon az ember a véredényeire. Az ember épp oly öreg, mint az artériái. Ha azok elfajulnak, a vér bedugul az agyban, vagy valahol másutt és beáll a halál. A legjobb szer a fenyegető véredényelfajulás ellen: idejében lefeküdni, keveset dohányozni és még kevesebbet inni. A fő azonban a korai lefekvés. Van egy közmondás: „Hat óra hosszaiq aludjék a férfi, hét óra hosszaiq a nő és nyolc órai alvás kell a hülyének”. No hát aki ezt híresztelte, maga volt hülye és mindenki bolond, aki ezt elhiszi. Sokáig tartó éjjeli alvás a hosszú élet biztosítója.

CIKK CIM NÉLKÜL.

II.

A szerkesztőtársak is teljesen le vannak foglalva a főkötelességgel s így bizony sokszor nincs fizikai idejük az írásra. Miért írjuk le mindezeket? Azért, hogy az olvasók ne álljanak elő oly nagy igényekkel a lappal szemben; mérlegeljék az önzetlen munkásoknak fáradozásait ebből a szempontból. Minthogy szegények vagyunk, és koldulásból élünk, a főkérdést, hogy a szerkesztő csak szerkesztő legyen, nem tudjuk ez idő szerint megoldani.

Más oldalról kell a lap segítségére sietni. Dolgozzon mindenki tehetsége szerint. Emlékszem rá jól: mikor káplánnak kerültem egy nagy faluba, ketten voltak káplánok egy esperes főnöksége alatt. Tehát harman voltunk — s mind a hármunknak járt az Esztergom teljes előfizetés fejében s mindig öröm volt a háznál a megjelenés napján. Mind a hárman dolgoztunk hét-ről-hétre. Dédelgetett kedvencünk volt az egyházmegyei lap s jaj volt annak, aki csak egy rossz szóval is illette Esztergomunkat. A koronagyűléseken mindig egyik pont volt az Esztergom s ami falunkban minden intelligens házhoz bevittük és szó léven mindig rólvunk, o l v a s o t t és f e l v á g o t t l a p p á t t ü t t ü k az Esztergomot. Nem is tudunk volna élni nélküle. Beküldtünk mi mindent, rövid és élvezetes formában, nem csak a misszióról írtunk, egyházi ünnepélyekről, hanem a falusi élet ezerféle kellemes és kellemetlen kérdéseiről. A napokban írt egyik vidéki levelezőnk és szörül szóra ezeket írta: „Az n-i tudósító rég nem írt, mert nincs és nem történik olyan, ami a „K.” olvasóit érdekelné”. — Azt hiszem nagy kényelemszeretetre vallanak e sorok.

Legkevesebb segítség érkezik a szerkesztőségbe Kolozsvárról, Marosvásárhelyről — amint a lapunk is tanuskodik erről. Ép a napokban mondta egyik világi úr átlapozva a szerkesztő-

segben levő Szombathelyi Ujságot: „Lássu mennyivel tartalmasabb ez a lap, mint a „K.”! Fajdalmasan esett ez az igazság; kik a hibások? Tartsunk vizsgálatot. Mostanra elég.

(Folytatjuk.)

INNEN-ONNAN.

Szaporodnak a gyilkosságok. Ha valaki számszerint csoportosítaná a gyilkosságokat, amelyek évenként Magyarországon megesnek, igen jelentékeny s egyre növekedő számot kapna eredményül s szomorú bizonyosságul az erkölcsi állapotok rohamos dekadenciájának. A humanizmus túlhajtása sehol sem mutatkozik oly megdöbbentő eredménnyel, mint az igazságügy terén. És sehol sem vannak le oly hamis tetteket képző pszichológiai tényekből, mint a büntető igazságszolgáltatásnál, ahol a védelemnek a korlátlanúsága, vagy legalább is roppant szabadsága, amint azt a Haverda-pörök mutatják, nemcsak a józan ész törvényeit, de lelkiismeretbeli igazságérzetet is alapjáiban tamadja meg.

A legutolsó paraszt is tudja már, hogy a beszámíthatóság igen fontos tényező a büneset elbírlásánál. Ha van valakije, akin bosszút kell állani, az alkoholt hívja segítségül, mert az nemcsak bátorít, de egyuttal ment is a törvényszék előtt. Eszerint a dolog úgy áll, hogy egy már magában elítélendő állapot — részegséget csak nem lehet dicsérni — megment a büntetéstől egy másik elítélendő cselekedetet, pl. az emberölést. Ilyenkor van aztán keletje a bibliának. Poetikus hajlamú ügyvédek ilyenkor ugyancsak forgatják a bibliát argumentumért, annak mély és megnyugtató erkölcsi tartalmát aknázza ki a bünes megmentése érdekében. Ha a halottat immár föltámasztani nem lehet, hát legalább — mondják — adjunk alkalmat arra, hogy a bünes expiálja gonoszságát.

Szinpadi jelenet az egész, nincs benne egy szemernyi őszinteség, mert a megtévesztés a titkos rugója. Ilyen uton-módon sokan megmenekülnek a megérdemelt büntetéstől.

Az Egyesült Államokban pl. az utóbbi 10 évben történt 86.934 gyilkosságban elítelt gyilkosok száma 1149 volt, tehát minden 75. gyilkos bűnhődött tetteért. Nem esoda, ha Taft elnök erősen kifakadt az amerikai igazságszolgáltatás ellen. Az a mód, ahogy az Egyesült Államokban a büntető törvényeket kezelik — mondta egy ünnepélyes alkalommal — szegényére válik az orszagnak.

Amit Taft mondott, azt bizvást lehet alkalmazni más országok büntető igazságszolgáltatására is. Mert kétségtelenül a büntető törvények enyhé kezelésének lehet betudni, hogy a gyilkosságok és más bünesetek száma évről-évre jéstöedően szaporodik.

Ipariskolai fegyelem. Nagy rivalgással, éles tütytyökkel s egymást díjbirkozó módjára lökdösve szoktak az utcákon végigvonulni az iskolából jövő, jórészt iparos tanonokok. Esztelen lármájukat olykor bosszantóan durva káromkodásokkal és aljas, ocsmány beszédekkel tarkítják. Egy-egy utcasarkon valóóság csatákat vívnak. Kíméletlenül lökik félre — ha ugyan fel nem borítják — a járókelőket, inzultálnak nőket, férfiakat. Nincs az utcai betyárkodásnak olyan fajtája, amelyet már be ne mutattak volna. Az egyik lakó azért panaszkodik, mert egymásután több ízben bevették lakásának összes ablakait, a másik, hogy megdobálták cégtábláját, a harmadik, hogy utána kiabáltak s így tovább.

Ennek a türehtetlen ostromállapotnak a megszüntetése igazán közérdek s a rendőrségnek

volna a kötelessége. Hogy van-e hajlandósága erősen föllépni, azt nem tudhatjuk, nem vagyunk delphii oraculum. De hogy a város közönségének türelme megbocsáthatatlanul nagy, azt senki tagadni ne merje.

S tovább fűzve a dolgot, megvalljuk igazságosan, hogy hallottunk már panaszt az ipariszkolai tanítóktól is. Ezeknek az embereknek, akik száználmasan odadobott néhány fillerert önfeláldozóan végzik munkájukat, nem áll rendelkezésükre a tanítás komolyságához megkívántó fegyelmi eszköz s eltekintve attól, hogy a tanításra szánt idő felét fegyelmezésre kell fordítani, alapos megtorlás nélkül kénytelenek tűrni egyes kamaszok rakoncátlan viselkedését. A szép, udvarias figyelmeztető szó mosolyt fakaszt, a kemény dorgáló beszéd nyomában felhangos karomkodás hallatszik. Rosszul esik, ha elgondoljuk, hogy ezekből lesznek aztán ami dédelgetett iparosaink, akikkel annyit érintkezünk, akiket mindenképen pártolni igyekszünk, de akiknek intelligenciája annyira fogyatékos marad, hogy unos untalan meg kell érzenünk.

Ide valami rációkális kúra kell, amely az iskola tekintélyét minden léhaság fölé emeli. Az illetékes körökben meg kell gondolniok, hogy a tanítás sikerét csak úgy lehet biztosítani, ha az iskolában megfelelő fegyelmű lesz. Egy ilyen irányú intézkedést magok a vásott tanoncok lennének később a leghálásabbak.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Történeti Szemle* címen az Akadémia kiadásában és Angyal David szerkesztésében új folyóirat indult meg ez évben. Móta az Akadémia igazgató tanácsa (1911. nov. 10.) elhatározta a folyóirat megindítását s az Akadémiai Értesítő borítékán, majd meg a Századok tavalyi utolsó füzeteiben olvastuk a programot, élelken érdeklődtünk a megígért Szemle iránt. Nem panaszkodhatunk, hogy varakozásunk hiába lett volna. A folyóirat általában tartalmas és változatos. Külső eszé- és olvashatóság szempontjából pedig igazán mintaszéri. Thallóczynak az alban diasporáról írott cikke tényleg tájékoztató egy történeti kérdésről, annak irodalmáról s alkalmas arra, hogy magyar történetírót önálló kutatásra ösztönözzön az egyetemes történet terén is. Sajnáljuk, hogy Takács Sándornak a budai basákról írott cikke közvetlen utána következik. Azt a nemes, tudományos hangulatot, melybe a jeles Thallóczynak cikke ringatott, egyetlenül elüzi az a hevenyében megírt, ellenmondásokban bővelkedő, laza szerkezetű, magyaros nyelven, de — sajnos — magyaros felületességgel nyelbe ütött dolgozat. Szerencse, hogy utána más, számbavehető s tanulságos cikke sora következik. Amilyen okulással olvastam Székfi Gyulának ezuttal is tartalmas és becsületes könyvismertetését, annyira kellemetlenül érintett Wertheimer Edének Böhtling könyvéről írott mondanivalója. A Kulturkampfról csak az írjon, aki azt alaposan ismeri s komoly etikai elvek alapján mer és tud ítélni mindenkiről, még Bismarckról is! — A folyóiratok és könyvek ismertetése során szeretett volna, ha a paleographiát és diplomatikát, valamint a történelmi egyéb segédtudományainak ismertetését külön választotta volna az egyes korszakok specifikus irodalmától. Chroust Monumenta-i pl. nemcsak a XIII. századig terjedő középkori paleographiával foglalkoznak. Sem az I., sem a II. Serie nem. Hiába kerestük továbbá az 1909-ben megjelent munkák között Steffens: Lat. Paläographie-jának II. kiadását, melyet pedig épen Traube,

kinnek munkáját a bibliographikus rovat összeállítója ismeri, olyan magasztalólag emlit fel. Általában épen a bibliographikus rész még sok kérdést tisztázatlanul hagy. Miért sorolja fel most 1912-ben az 1909. megjelent könyveket s folyóiratokat? Miért emlegeti a görög irodalommal kapcsolatban a görög művészettörténelem irodalmát s miért nem teszi ezt a középkornál vagy újkornál? Teljességre tart-e számot e rovat? Megtaláljuk-e minden könyv mellett a kiadás helyét, a kiadó nevét s a könyv árát? Alfabetikus sorrendben vonulnak-e fel előttünk a szerzők vagy tarka összevisszaságban? Ezek mind oly kérdések, melyekre már a szerkesztő maga megfeleltethet volna egy tájékoztató cikkben. Ez a szerkesztői bemutatkozás elmaradt. Amennyire azonban a sorok s a cikkek közül ki tudjuk olvasni, becsületeset, komolyat akar nyújtani. Folyóirata árát azonban kissé magasra szabta az Akadémia. A nagy füzetért sokalljuk a 12 koronát.

CSARNOK.

Gróf Mikes János.

(Folytatás.)

A fényes palotát, amely rangjánál, gazdaságánál fogva is megilleti, felesérel a tipikus, egyszerű székely falusi kápláni lakással, mely szerényen húzódik meg vagy a plebánia kapusarkánál vagy a plebánia nélkülözhető szögletén, hirdette apró ablakaival pályaváltoztatását, vagy feltalokodott a plebánialakba a konyha mellé. Ebben az igénytelen, kicsi szobában, melynek legértékesebb butora az ugynevezett székely „kanapé”, helyettesítője a rugalmas diván, fotel és sok egyébnek — kezdte elmélkedését, forralta eszméit a fiatal arisztokrata, az elegáns pap. Európa, műveltsége, distingvált izlése; oda utalnak a kultúra, a haladás gőcpontjaihoz, a fény, a modern felfedezések — találmányok, élvezetek és kényelem csillogó forrasaihoz, de ő a vasut kényelméből is mintegy 60—70 kilométer tavolságra. Erdély legkeletibb határpontján áll ki és kezébe veszi azt a zászlót, amely alatt székely pap elődei is megvitták a harcot és az ország e keleti szögletkövét megtartották Magyarországnak meg a keresztényeknek. Egyháza és székely testverei anyagi és erkölcsi java lelkesítik. Két kézzel dolgozik s belemarkol az egyszerű gyermek- és ifjúságra szivebe s azt magához emeli, mintegy kezében tartja, megszereti annyira, hogy később a válaskor ezektől a bocskoros kis székelyektől válik el a legérzékenyebben.

Gyónik és gyóntat: vir pius. Gyónik nem utasításra, hanem szive sugallataira. A somlyói pápi szentgyakorlatok büzgő látogatója, s nem titkolja a szemében megrezdülő bánatkönyveket. A visszatérő bűnök, ezek a toronybeli baglyok, denevérek háborgatásán épügy kesereg, mint többi paptársai. Gyóntat, nem a kényelmes pap 1/2 óras türelmével, hanem a vén székely pap 5—6 óras kitartásával.

Ott van hívei között a templomban, melyet izlése szerint és tetemes költséggel restauráltat, nem iszonyodik a bunda eszima büztől; ott van a búcsújárásokban, 40—50 kméter gyalogutakon; ott a székely konfesszióknál, midőn Pünkösdi ünnepén ezren és ezren jönnek össze Csiksomlyón a Mária-kegyképhez.

Társulatokat szervez, erősít, új életet, lelkesedést önt azokba. A modern szociális eszméket beviszi a falú esendeletébe s több ily intézmény felvirágzására van tevékeny befolyása.

Nem kerüli ki Mikes is a szokásos falusi intrikákat, gáncsokat, amelyeket tervei tevékenysége elé gördítenek. Azonban ezek, bár apró tüszurásként érték szívet, nem tántorították el terveitől. Félrelőki a sablonokat s az ő izlése és modern felfogása szerint rendez egy minta székely falusi plébániát, amelynek ablakából igazán vigan zengheti az utód: laudate etc.

Pedig a képét is megköstolja, nemcsak hanem eszi őt évig mint plébános, s a kepe keserü izét nem tudta elfojtani a magánvagyon és gazdagságnak fűszere, mert minden törekvése oda irányult, hogy kepe megváltási alapot létesítsen. És létesített is.

Megváltási alap, így címeztem, mert aki a képét izlette, mint Gróf Mikes is, érti a kepe megváltás nagy horderejét, ami a jelen korban és a székely földön majdnem összemérhető a büntölt való megváltás fogalmával.

És itt álljunk meg egy szóra!

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. Kolozsvár. Ébert Antal nem kath. hittanár. Tudtommal nem is volt. Apostasiájának oka nem volt a modernista eskü, hanem mint rendszeren, nősülesi szárdéka. A „Krisztus vagy Róma?” című pamflett nem veszedelmes, mert tartalma a ponyvairodalom hasonló termékeiből eléggé ismeretes és nem új. Kár vele foglalkozni.

A. É. Sepsiszentgyörgy. A vasárnapi közgyűlésen szívesen meghallgattuk volna, — legközelebb közölni fogjuk. Üdvözlét.

PÁLYÁZAT.

Az üresedésben levő csikszentimrei róm. kath. kántortanítói állásra a „Közművelődés” mult évi 47. számában közzétett jövedelemre — mivel a kitűzött időben közbejött akadály miatt a választás megejthető nem volt — most újból pályázatot hirdetek *folyó év február 15-ik napjáig*. Pályázni kívánók okmányaikat alattírthoz adják be, de személyes megjelenés nem kívántatik. Az állás főpásztori kinevezés után azonnal elfoglalandó.

Csikszentimrén, 1912. év január hó 22-ik napján.

Lőrinc Sándor
plébános.

A gyergyóújfalui róm. kath. központi iskolánál férfitanító állásra január 28-ig pályázat hirdettetik.

I. J a v a d a l m a z a s a: a) államsegélyből 600 korona, b) községi pénztárból 200 korona, c) hitközségtől 100 korona, d) községtől 4 hosszú öl bükkfa 80 korona, e) községtől 2 hosszú öl fenyőfa 20 korona, összesen 1000 korona. Azonkívül lakás, amely áll: 2 szoba, 1 konyhából, 1/4 hold kerthasználat helyett 20 korona.

II. Kötelessége: az iskolaszék által megjelölt osztályok tanítása és esetleg külön díjazás mellett a faiskola kezelése.

A gyergyóújfalusi iskolaszék.

Ha ezen állás helybeli tanítóval töltetik be, úgy egyszersmind a gyergyóújfalui (marostizesi) róm. kath. iskolánál férfitanító állásra jan. 28-ig pályázat hirdettetik.

I. Javadalmazása törvényszerű lakáson kívül a) államsegélyből 860 korona, b) iskola magtáralapból 80 kor., c) 6 öl fenyőfa 60 kor. Összesen 1000 kor.

II. Kötelezése: a marostizesi osztatlan iskola vezetése.

A kérésben megjelölendő, hogy a pályázat egyik vagy mindkét állásra szól-e?

A gyergyóújfalusi iskolaszék.

Szőlőoltványok,

különböző amerikai (Hybrid) alanyokon, kifogástalan minőségben, **fajtisztaságáért** jótállva. Kaphatók:

Benedek Henrik

szőlőteleptulajdonos. Medgyesen, Nagyküküllő megye. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Szőlőoltványokat

szállít amerikai sima és gyökeres veszőket

különböző fajokban, **fajtisztaságáért** jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlőoltvány telep

Tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**

Medgyes 67. sz. (Nagyküküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni.

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett **elismerő levelek**, ennélfogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó- mint írásbelileg bizonyosságot szerezhet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

!! ERDÉLY EGYIK RÉGI MEGBIZHATÓ KERESZTÉNY CÉGE !!

KELETI L.

szőlőbirtokos és bornagykereskedő
 ■■■ SZÁSZSEBES, Szebenmegye. ■■■

Miseborul és házi fogyasztásra ajánlja zamatos erdélyi asztali és csemegeborait. * Tessék boraim kivátósága felől próbarendelés által meggyőződni. * A borok utánvétellel, jó információ esetén, 1—3 havi hiteltre, vevő hordójában, vagy saját hordóban küldetnek. * Hordóim nyolc héten belül teljében jó állapotban, bérmentve visszaküldendők. * Fagyos időben a borok szalmába csomagolva szállíttatnak.

Sürgőnycim: KELETI, SZÁSZSEBES.

Borárjegyzék:

1911. évi erdélyi asztali, könnyebb fehér bor	K	46
1911. évi erd. asztali jobb minőségű fehér bor	K	49
1911. évi erd.-marosmenti finom vegyes fehér bor	K	52
1910. évi erd. asztali fehér bor	K	54
1910. évi erd.-marosmenti finom vegyes fehér bor	K	56
1909. évi erd. asztali fehér bor	K	58
1903. évi finom erd. asztali fehér bor	K	62
1902. évi fehér pécseyebor	K	64
Ó rizling, fehér	legfino-	K 70
Ó som (turmint) ..	mabb cse-	K 90
Ó muskotály ..	mege faj-	K 100
Ó vörös burgundi borok	borok	K 80

Az árak Szászsebesen, pincében értendők.
 Megrendelésnél sziveskedjenek e lapra hivatkozni.
 Posta, táviró, távbeszélő, vasutállomás helyben. :

MEGHÍVÓ.

A Gyulafehérvári Takarékpénztár mint részvénytársaság XL-İK ÉVI

rendes közgyűlését

folyó 1912. év február hó 7-én d. u. 2^{1/2} órakor saját helyiségében fogja megtartani, melyre a t. részvényeseket ezennel meghívjuk.

A közgyűlés tárgyai:

I. Jegyző választása és a jegyzőkönyv hitelesítésére két tag kiküldése.

II. Az 1911. évi zárszámadások előterjesztése; az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése kapcsán a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása és a felmentvények iránti határozathozatal.

III. A felügyelő-bizottság tiszteletdíjának megállapítása.

IV. Kellő időben bejelentett indítványok.

Kérjük a t. részvényeseket, hogy szavazati joguk gyakorolhatása végett részvényeiket a közgyűlés előtt legalább két nappal az igazgatóságnak bemutatni sziveskedjenek.

Gyulafehérvár, 1912. január hó 19-én.

Az igazgatóság.

Mérleg-számla 1911. december hó 31-én. Vagy on: Pénztárkészlet K 7700016. Omb. giro számlán 3035329. M. kir. postatakarékpénztár 942414, váltótárca 4,93349156, jelzálogkölcsönök 54544678, előlegek értékpapírokra 6795987, értékpapírok 90908463, értékpapír függő szelvény 8695—, adóskok 1,42620809, letétek 12800—, ingatlanok 18748324, felszerelések 5100—, bírói letétek 836210, összesen K 8,22140886. Te her: Részvényalapitőke K 500000—, tartalék-alap 100000—, külön tartalék-alap 315135—, házfentartási alap 36000—, betétek 4,54467192, visszleszámitolt váltók 1,40435483, hitelezők 1,12353760, ovadékok 12800—, omb. mellékely szlán 3213157, beváltatlan osztalékszelvény 378—, fizetetlen tőkekamatadó 1371989, átmeneti kamatok 3834789, összesen K 8.12107670. Egyenleg mint nyereség K 10033216.

Veszteség és nyereség számla. Bevételel: Nyereség-átmozat 1910. évről K 1037949, kamatok 41210429, adómentes értékpapír kamatok 37787—, házbérek 1705234, jutalékok 287169, összesen K 48019481. Kiadások: Kezelési költségek és fizetések K 3184738, jötekmegelő kiadás 58248, ingatlan fenntartási költség 149720, adók és illetékek 3196535, kifizetett és tőkésített betétkamatok 20428911, visszleszámitolási és lombard kamatok 10378113, leírások 5900—, összesen K 37986265. Egyenleg mint nyereség K 10033216.

